

RIJEČGRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu
historijuBroj 47, godina XXIV
maj, 2019. [str. 161-163]

© Monos 2019

Nešto kao autoportret u pokušaju¹

Mirela Kulović

*(Introspektivni tekst autorice slika
i crteža u ovom broju "Gračaničkog
glasnika")*

U ovom tekstu autorica govori o svom stvaralačkom postupku, inspiraciji, pogledu na umjetnost općenito. Posebno se osvrće na slikarske tehnike kojima se služi i motive koje obrađuje, pri čemu svoju pažnju zaustavlja na mostu kao motivu ili simbolu spajanja svjetova. Pokušava odgovoriti na pitanje smisla i misije umjetnosti općenito, tražeći u svemu tome vlastiti izraz.

Moj rad je inspiriran mističnim pejzažima i bogatom historijom balkanskih krajeva. Inspiraciju nalazim i upoznavajući različite ljude. Pokretanje umjetničkog centra u Bosni i Hercegovini na moj životni put donijelo je mnogo fascinantnih ljudi. Sve što radiš iz srca stvara i privlači čaroliju...Slikanje je upravo ta neka magija koja me uvijek iznova privlači. Moj rad ne može se strogo svrstati ni u crtače tehnike, ali ni u čisto slikarstvo. Uzimajući različite materijale na mojoj slikarsko-crtačkoj podlozi mogu se naći i tragovi laka za nokte, prolivene

1 Prilog koji slijedi sastoji se iz dva dijela i iz pera je dvije autorice: prvi je mali esej slikarke Mirele Kulović (porijeklom iz okoline Gračanice, sada na adresi u Bostonu), čije radove objavljujemo u ovom broju našeg časopisa, a drugi čine stihovi pjesnikinje Melide Travanić iz Tešnja, koje posvećuje slikarki Kulović. U prvom slikarka crta riječima svoj umjetnički autoportret, u drugom pjesnikinja kroz pjesmu pod naslovom "Žena koja traži mostove" nazdravlja slikarki. Obje povezuje umjetnost kao što i most povezuje dvije obale. Kao što su i nastale, mogu se čitati odvojeno, premda se međusobno dopunjuju i mogu funkcionisati kao cjelina. Do čitaoca je... (Redakcijska napomena)

kafe, flomastera, voska, akrila, ulja za kuhanje i mnogih klasičnijih slikarskih tehnika. Također, moj izričaj nije potpuno ni figurativan ni apstraktan. Najviše prevladavaju linije, mrlje, simboli, a zadnje vrijeme u cijelu priču upleli su se i brojevi i slova. Sve ovo me zabavlja i daje mi neizmjernu radost stvaranja. Iako, svoj rad doživljam jako važnim, možda i najvažnijim aspektom mog bivanja i života, ipak se volim sa svime poigravati. Svima tko vidi moj rad uživo, shvaća da nisam klasični akademski slikar i da je moj izričaj mnogo slobodniji. Ponekad i provokativan i šokantan za mnoge. Nekad je to poruka riječima, a ne libim se prikazivati ni naga tijela. Često crtam promatrajući žive modele. Ljudsko tijelo me oduvijek fasciniralo, a sami taj doživljaj trenutka kada moraš intuitivno odmjeriti funkcioniranje i težinu tijela kojeg promatraš, a zatim to predočiti na papiru, je vrlo duboko iskustvo. Sve to podsjeća na prolaznost i krhkost čovjekovog tijela, kratkoću zemaljskog postojanja i tada se u meni počinju rađati mnoga druga pitanja. Smisao života i uloga umjetnika i umjetnosti u svemu. Veliki izvor inspiracije su mi i pejzaži i mostovi. Često mislim o njima, tražim svaku priliku vidjeti ih, istražujem različitu dokumentaciju, fotografije. Sve češće nailazim i na radove drugih umjetnika, bilo slikara ili pisaca, koji su bili fascinirani tim simbolom naših krajeva. Svaki most sa sobom nosi mnogo neispričanih priča, historijskih događaja. Mnogi su oštećeni, srušeni, ipak uvijek povlače za sobom intrigu i zagonetku.

Na platnu najčešće slikam uljem, dok je za mene najveća ljubav papir. Njegova jednostavnost i neposrednost uvijek me privlači i daje mi poseban osjećaj. Papir je u upotrebi stoljećima kao osnovna površina za zapisivanje, bilo ideja, impresija, brzih skica, u književnosti, literaturi, arhitekturi i mnogim drugim granama nauka i ljudskih djelatnosti. Papir je i danas iznimno zanimljiva i važna površina za vizualne umjetnike. On sa sobom nosi oboje – zahtjevnost i lagodnost. Njegova

intrigantnost leži u njegovoj jednostavnosti. Papir zahtijeva predanost i iskrenost stvaralaca, ali i promatrača. Teško trpi prekrivanje i prosječnost, pa kao izniman memorijski prikupljač pokazuje put kako je vizualni izričaj nastao. Kao svjedok likovnog traženja, peripetija, sumnji, zastajkivanja, ekspresije, sve te međuigre prima i omogućava umjetniku pretvaranje istih u ritam koji odaje umjetnikovo raspoloženje.

Mnogo crtam i izvan ateljea, što često uzrokuje minimalni trošak slikarskih i crtačkih materijala, a zatim i minimalan izričaj. Najčešće, moji crteži započinju nesmotrenim mrljama pastela i kaotičnim plesom linija olovke. Ta tenzija s početka pretvara se u igru između linija i obojenih ploha. Ponekad bi se one raspršile u jednim dijelovima papira, dok je u drugim krajevima bila veća crna površina. Boja je najčešće prisutna minimalno, ali značajno utječe na igru svjetla i sjene. Svakom papiru oduzimanjem bjeline dajem identitet. Provocirajući bezbrižnošću, mrlje koje se pojavljuju imaju značajan utjecaj na svaku kompoziciju. Namjera mi je bila ne da ih umirim i učinim prepoznatljivim oku, nego upravo iskorišćavajući njihovu vizualnu snagu pronašla sam vrijednost u slučajnošću njihovog pojavljivanja. Potpuna harmonija kao da mi je smetala. Nije imala težinu ni životnost. Upravo gustoća kojom mrlje nastaju, reflektira veliki dio mog unutarnjeg psihičkog i emocionalnog stanja. Neku zaboravljenu memoriju.

Zadržavajući apstraktan izraz, u većini radova namjera mi je naći mjeru između harmonije i kaosa koja bi me zadovoljavala. Harmonija je lijepa ali samo ako je prožeta intrigom grešaka. Ponekad skladnost, preciznost i harmonična kompozicija mogu smetati oku više nego bilo koja mrlja nastala nesvjesnim potezima kista, olovke ili prsta. Za moj likovni izričaj potrebno je oboje, mnogo nesmotrenih oblika, ali i onih harmoničnih koji zapravo daju kontrast prvima. U nekim crtežima prevladava simbolizam. Kao da

se pojavljuju neki drevni simboli i njihove kompozicije, ili pak grafovi koji opisuju neke važne zakonitosti. Plivajući između suprotnosti, pronašla sam zadovoljstvo u stvaranju. Dovodeći se svaki put iznova u sadašnji trenutak, crtežom sam istražila nesvjesne dijelove svog identiteta.

Konkretno, u seriji radova "Sve zaboravljene stvari" u kojoj preovlađuju radovi na papiru, vodila sam se namjerom da koristim što je moguće manje materijala i boja. Ovo je bio spontani rezultat moje potrebe da stvaram gdje god idem. Nove načine držanja olovke i nove linije otkrila sam u jednom trenutku kad sam sa sobom imala samo malu olovku i nekoliko listova papira. Zapitala sam se: na koji novi način mogu napraviti liniju?! Je li ta nova linija rezultat različitog pritiska ili držanja olovke?! Sve ovo me zabavljalo i vodilo u nove neistražene prostore. Papir je u tim trenucima rada postao prostraniji od sobe u kojoj se nalazim. Oblici koji su se pojavljivali bili su abstraktni, ali kao da su mi već poznati. Sjećanje i nostalgija stapali su se sa iskustvom sadašnjeg trenutka. Tada smo slika, proces i ja postali jedno.

Uz pojavu novih medija, i brzinom kojom se informacije i slike izmjenjuju i ulaze u naš život, crtež ipak i dalje ima važnost. Plijeneći svojom direktnošću izraza, on postavlja pitanja, prenosi suptilnije poruke od onih izrečenih uređenim rečenicama, fotografijama, ili razgovorom, širi misteriju međuljudske komunikacije i daje produžetak umjetničkom impulsu. Kod crteža vrlo često je bitan instinkt stvaraoča. Iracionalna ekspresija koja zatim i promatraču proširuje viđenje stvarnosti. Omogućavajući mu da vidi dublje i više. Ova komunikacija otvara beskonačne mogućnosti, što se može vidjeti i kao izazov ili kao prijatna. Crtež svojom jednostavnošću može privlačiti, ali i odbijati. Jer onaj tko nije spreman razotkriti sebe i svoje sebstvo, može biti prestravljen direktnošću koja izvire

iz bilo kojeg crteža. On je opasan za svakog umjetnika koji se nije prepustio neizvjesnome i nesvjesnome, odnosno grešci koja mora biti prihvaćena i upotrijebljena. Kada se to dogodi, onda se umjetnik nađe na pravom putu otkrivanja čarolije stvaranja. Ja se, upravo, osjećam tako. I to otkrivanje se samo nastavlja.

...

Melida Travančić
Žena koja traži mostove
(Za Mirelu Kulović)

Tijela
 prepletana
 bez lica
 u pokretu
 u raspravi
 u sjedinjenju
 njihove konture
 su precizne
 sreća se rasprsnula
 i sada je crna mrlja
 ja na jednoj
 ona na drugoj strani
 Svijeta
 mostovi spajaju
 mostovi umaraju
 mostovi fasciniraju
 ona traži
 gdje god krene
 traži most
 i traži mene
 i ja nju
 riječ i slika
 neraskidivo nas
 vežu
 u između na ispod
 mosta
 most u stvarima
 u nama
 u ženi
 na kraju ćemo
 umrijeti od umjetnosti
 to je sasvim izvjesno